

Potenciálne zdroje verejného financovania, ak je potrebné ako doplnok k používateľským poplatkom

Plnenie požiadaviek EK k špecifickému cieľu 2.5. Podpora efektívneho hospodárenia s vodou
Základná tematická podmienka „Aktualizované plánovanie potrebných investícií do odvetvia vodohospodárstva a odpadových vôd“

Táto príloha bola vypracovaná na základe požiadavky Európskej komisie, v rámci stanovených tematických základných podmienok uplatniteľných na EFRR, ESF a Kohézneho fondu. Až po splnení stanovených tematických podmienok, ich zaslaní Európskej komisii najneskôr do 10/2020, môže členský štát začať financovanie stavieb od roku 2021 v rámci pripravovaného nového operačného programu na roky 2021 – 2027.

Z hľadiska zásobovania obyvateľov pitnou vodou verejnými vodovodmi a odvádzania a čistenia odpadovej vody verejnými kanalizáciami je rozhodujúcich 14 vodárenských spoločností, ktoré zabezpečujú zásobovanie pitnou vodou 94 % obyvateľstva pripojeného na verejný vodovod a odvádzajú a čistia odpadovú vodu od 89 % obyvateľov pripojených na verejnú kanalizáciu. Ostatní prevádzkovatelia verejného vodovodu a verejnej kanalizácie sú obce, ktoré zabezpečujú zásobovanie pitnou vodou alebo odvádzanie a čistenie odpadovej vody na území svojej obce, ide o 568 obcí. Existuje tiež 76 malých prevádzkových spoločností, ktoré prevádzkujú verejné vodovody a verejné kanalizácie v rámci obmedzeného územia (malej lokality, najčastejšie ide o územie s výstavbou rodinných domov v rámci developerského projektu). Všetkých týchto 658 subjektov má cenu za služby spojené s dodávkou pitnej vody a odvádzaním a čistením odpadovej vody schválenú Úradom pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „ÚRSO“). Tvorba cien je rovnaká pre všetkých prevádzkovateľov verejných vodovodov a verejných kanalizácií (platí zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o regulácii“) a vyhláška č. 21/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia výroby, distribúcie a dodávky pitnej vody verejným vodovodom a odvádzania a čistenia odpadovej vody verejnou kanalizáciou v znení vyhlášky ÚRSO č. 204/2018 Z. z. (ďalej len vyhláška č. „21/2017 Z. z.“). Nižšie ceny u obcí sú z dôvodu, že obce prevádzkujú vo väčšine prípadov majetok (verejný vodovod, verejnú kanalizáciu) vybudovanú v čase, že už bolo ukončené odpisovanie majetku, aj keď majetok s nulovou zostatkovou hodnotou slúži ďalej svojmu účelu. V cene potom nie sú zahrnuté odpisy majetku a obce si do výpočtu ceny niekedy neuplatňujú žiaden zisk, takže najčastejšie ide o ceny vo výške ekonomicky oprávnených prevádzkových nákladov.

Opravy a údržba vodárenskej a kanalizačnej infraštruktúry je nevyhnutná na udržanie riadneho prevádzkyschopného stavu VV a VK, aj jedným z dôležitých nástrojov dosiahnutia bezpečnej a kvalitnej pitnej vody. Nárast prostriedkov vynaložených na opravy a údržbu je dôsledkom nepriaznivého technického stavu vodárenskej infraštruktúry, vysokej miery opotrebenia majetku, čo sa prejavuje vo vysokej poruchovosti.

Plán obnovy VV a VK bol plnený v niektorých vodárenských spoločnostiach na veľmi nízkej úrovni, v roku 2017 len na 5 až 18 percent. Hrozí tak každoročný nárast nákladov na údržbu a tiež rast nákladov na neskoršiu obnovu VV a VK bez urýchlenej obnovy tých častí, ktoré sú za hranicou životnosti. Bolo to aj z dôvodu, že posledných 15 rokov sa budovali verejné kanalizácie a čistiarne odpadových vôd („ČOV“), alebo intenzifikovali ČOV, aby bol dosiahnutý súlad s požiadavkami smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd.

Investičný dlh vodárenskej a kanalizačnej infraštruktúry

Jednou z rozhodujúcich úloh prevádzkovateľov VV a VK, je zabezpečenie funkčnosti existujúcej vodovodnej a kanalizačnej infraštruktúry a budovanie novej infraštruktúry v súlade s územným plánom miest a obcí. Prevažná časť takzvaného kostrového vodovodného systému v územnej pôsobnosti regionálnych vodárenských spoločností bola budovaná v 1970 až 1980 rokoch

s plánovanou životnosťou na 30 rokov. V súčasnosti je tak tento systém v priemere 15 rokov po životnosti. Podobne aj verejné kanalizácie v pôsobnosti niektorých vodárenských spoločnostiach najmä vo veľkých mestách ako Bratislava, Košice sa začali budovať približne pred viac ako 100 rokmi, takže v súčasnosti je kanalizačný systém vo viacerých lokalitách na hranici životnosti alebo už za hranicou životnosti – tiež vzhľadom na dynamický územný rozvoj – aj na hranici svojich kapacitných možností. Celkové investície potrebné na odstránenie modernizačného zaostávania, teda investičného dlhu na obnovu, modernizáciu a dobudovanie vodovodnej a kanalizačnej infraštruktúry si vyžadujú nemalé finančné prostriedky, niekedy aj viac ako viac 500 miliónov € pre jednu väčšiu vodárenskú spoločnosť. Preto je hrozba, že z deficitov v obnove a rozvoji vodárenskej a kanalizačnej infraštruktúry vyplýva dlhodobá neudržateľnosť jej riadnej a bezpečnej prevádzky podľa platných technických noriem a právnych predpisov (zákony a vykonávacie predpisy – nariadenia vlády SR, vyhlášky a pod). Na samotný rozvoj verejných vodovodov a verejných kanalizácií vodárenské spoločnosti a obce používajú zisk a časť z odpisov (ktoré majú slúžiť na obnovu existujúcich sietí a objektov VV a VK; niektoré VV/ VK sú však už odpísané a tak nevytvárajú zdroje na reprodukciu). Tieto prostriedky však nepostačujú na požadovaný rozvoj pre zásobovanie obcí, resp. časti obcí bez verejného vodovodu, ani na rozvoj verejných kanalizácií vrátane ČOV. Z uvedeného dôvodu je navrhované financovať verejné vodovody a verejné kanalizácie z verejných zdrojov – Environmentálny fond a fondov EÚ na roky 2021 – 2027. V tabuľke č. 1 a tabuľke č. 2 sú vyčíslené potreby aj predpokladané čiastočné krytie z verejných zdrojov EÚ a SR.

V marci 2019 sa uskutočnil workshop organizovaný za spoluúčasti zástupcov OECD, Európskej komisie (GR pre životné prostredie) a Ministerstva životného prostredia SR, ktorý bol zameraný na financovanie súladu s „acquis“ EÚ v oblasti vody s názvom „Stratégia na zaplnenie medzery vo financovaní v oblasti zásobovania pitnou vodou, odkanalizovania, čistenie odpadových vôd a ochrany pred povodňami v Slovenskej republike“. Podľa záverov workshopu bolo skonštatované, že tarify za dodávku pitnej vody a za odvádzanie a čistenie odpadovej vody sú nízke, ktoré neumožňujú vodárenským spoločnostiam investovať do potrebnej obnovy existujúcej prevádzkovej infraštruktúry a vo veľmi obmedzenej miere do jej rozvoja. Na druhej strane z porovnania krajín vyplýva, že Slovensko patrí ku krajinám, kde financovanie obnovy a najmä prevádzky je významne hrazené z taríf za pitnú a odpadovú vodu. Ešte horšia je situácia v nedostatku finančných prostriedkov na obnovu a rozvoj verejných vodovodov a verejných kanalizácií v prípadoch, ak vlastníci a prevádzkovatelia sú obce. Veľký počet malých prevádzkových spoločností nie je finančne životaschopných, ani nie je únosné pre nich splácať ďalšie úvery, nakoľko sú zaťažené z predchádzajúceho obdobia inými úvermi. Z uvedeného vyplýva, že ďalší rozvoj VV a VK je možný len za pomoci verejných financií. OECD odhaduje, že Slovensko potrebuje ročný nárast o 63 % výdavkov na obnovu a rozvoj VV a VK.

Na základe vypočítaných finančných potrieb a predpokladaných verejných finančných zdrojov do roku 2027 budú na výstavbu, dostavbu a intenzifikáciu verejných kanalizácií vrátane ČOV nezabezpečené finančné prostriedky vo výške cca 793,49 mil. €. Pre oblasť výstavby, dostavby a intenzifikácií objektov verejných vodovodov sa predpokladajú nezabezpečené finančné prostriedky vo výške cca 369,20 mil. €.

V prípade obnovy objektov verejných vodovodov a verejných kanalizácií sú finančné potreby a nezabezpečené finančné prostriedky nasledovné:

Pre zabezpečenie obnovy objektov verejných vodovodov zaradených do kategórie miery opotrebovania tri a štyri je výsledná odhadovaná suma vypočítaná na 1,353 mld. € (65,6 % z celkových potrebných finančných prostriedkov) (tabuľka č. 3). V kategórii štyri (nežiaduci stav existujúceho majetku, ktorý vyžaduje obnovu prioritne, nakoľko sú ohrozené jeho základné funkcie a predstavuje zvýšené riziko) je potrebných 38,6 mil. € (1,87 % z celkovej potreby), ktoré je nutné investovať okamžite z dôvodu vysokého rizika havárií a mimoriadnych stavov.

Alarmujúca situácia je v kategórii tri (kritické hodnoty, ktoré vyžadujú realizáciu opatrení na riešenie existujúceho stavu) kde je potrebné priebežne/neodkladne investovať do obnovy 1,31 mld. € (63,69 % z celkovej potreby). Podpora obnovy vo výške 150 mil. € do oku 2027 je plánovaná z operačného programu. Objem reálne investovaných finančných prostriedkov na obnovu vlastníckmi verejných vodovodov je závislé od tvorby odpisov, ich akumulácie a použitia v jednotlivých rokoch. Financie potrebné na obnovu objektov verejných vodovodov zaradených do tretej a štvrtej kategórie a objem nezabezpečených finančných prostriedkov je uvedený v tabuľke č. 3.

Potreba na finančné prostriedky na obnovu verejných kanalizácií (vrátane ČOV) zaradených do tretej a štvrtej kategórie miery opotrebovania majetku sú vo výške 811 mil. € (tabuľka č. 4). V porovnaní s požiadavkami na obnovu vodárenskej infraštruktúry (1 353 mil. €) predstavujú 60 %. Vek kanalizačných objektov v porovnaní s vekom vodárenských objektov je nižší a tiež je nižšia aj jeho obstarávacia cena. V kategórii miery opotrebovanosti štyri sú potrebné finančné prostriedky vo výške 16,8 mil. € (1,28 % z celkových nárokov na obnovu). V kategórii tri je potrebných 794 mil. € (60,9 % z celkových nákladov) na obnovu existujúceho majetku verejných kanalizácií. Požadované finančné prostriedky na obnovu v kategórii miery opotrebovania tri a štyri (811 mil. €) v porovnaní s ich zostatkovou cenou (1 371 mil. €) predstavujú opotrebovanosť majetku na úrovni 59 %. Aj pri kanalizačnej infraštruktúre technická životnosť je podstatne vyššia ako odpisová životnosť. Podpora obnovy kanalizačných objektov z operačného programu je plánovaná vo výške 100 mil. € z verejných zdrojov. Objem reálne investovaných finančných prostriedkov na obnovu vlastníckmi verejných kanalizácií je závislé od tvorby odpisov, ich akumulácie a použitia v jednotlivých rokoch. Financie potrebné na obnovu objektov verejných kanalizácií zaradených do tretej a štvrtej kategórie a objem nezabezpečených finančných prostriedkov je uvedený v tabuľke č. 4.

Tabuľka č. 1 Potreba finančných prostriedkov a zdroje financovania realizácie rozvoja verejných kanalizácií pre územie SR do roku 2027

VH služba	Programy/priority	Investičné náklady na realizáciu stavieb	Predpokladaný zdroj finančných prostriedkov			
			Európske fondy	Štátny rozpočet	Environmentálny fond	Vlastné zdroje
mil. €						
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd	Spolu – potreba, požiadavky priorita č. 1	698,70	594,14	69,87	0,00	34,69
	Výstavba stokových sietí a ČOV v aglomeráciách nad 2 000 EO na dosiahnutie súladu so smernicou 91/271/EHS s 85 % vybudovaním stokovej siete	635,00**	540,00	63,50	0,00	31,50
	Výstavba stokových sietí a ČOV v chránených vodohospodárskych oblastiach v ktorých sú veľkokapacitné vodné zdroja (CHVO Žitný ostrov)	57,30	48,70	5,73	0,00	2,87
	Výstavba ČOV respektíve privádzača do iného kanalizačného systému v prípadoch ak je už vybudovaná alebo čiastočne vybudovaná stoková sieť a odpadové vody sú vypúšťané bez čistenia	6,40	5,44	0,64	0,00	0,32

Tabuľka č. 1 Pokračovanie

VH služba	Programy/priority	Investičné náklady na realizáciu stavieb	Predpokladaný zdroj finančných prostriedkov			
			Európske fondy	Štátny rozpočet	Environmen-tálny fond	Vlastné zdroje
mil. €						
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd	Spolu – potreba, požiadavky priorita č. 2 – priebežná realizácia výstavby stokových sietí a ČOV v súlade so schválenými koncepčnými materiálmi do roku 2030*	1 285,00**	0,00	0,00	1 220,75	64,25
	priebežná realizácia výstavby stokových sietí a ČOV v súlade so schválenými koncepčnými materiálmi do roku 2027	932,77	0,00	0,00	886,13	46,64
	z toho na VK v CHVO do roku 2027	110,90	0,00	0,00	105,36	5,54
	z toho na VK do roku 2027	821,87**	0,00	0,00	780,77	41,10
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd	Spolu – potreba, požiadavky priorita č. 1 a priorita č. 2 do roku 2027	1 631,47	594,14	69,87	886,13	81,33

Tabuľka č. 1 Pokračovanie

VH služba	Programy/priority	Investičné náklady na realizáciu stavieb	Predpokladaný zdroj finančných prostriedkov			
			Európske fondy	Štátny rozpočet	Environmentálny fond	Vlastné zdroje
		mil. €				
Predpoklad realizácie stavieb do roku 2027	Spolu – predpokladané finančné zdroje na prioritě č. 1 a prioritě č. 2	837,98	480,00	48,00	233,31	76,67
	Operačný program – predpoklad na prioritě č. 1	552,00	480,00	48,00	0,00	24,00
	Environmentálny fond – predpoklad na prioritě č. 2	244,98	0,00	0,00	233,31	11,67
	Stavby z vlastných zdrojov /VS a obcí/ - aglomerácie nad 2 000 EO predpoklad	41,00	0,00	0,00	0,00	41,00
	Rozdiel potreba, požiadavky a predpokladané finančné zdroje = nezabezpečené finančné prostriedky	793,49	114,14	21,87	652,82	4,66

* Financovanie rozvoja verejných vodovodov (s dôrazom pre obce do 2 000 obyvateľov) a verejných kanalizácií (s dôrazom pre obce v aglomeráciách do 2 000 ekvivalentných obyvateľov) v Slovenskej republike pre roky 2020 – 2030, Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030

** Podľa inflácie zo Štatistickej ročenky 2017 a materiálu MF SR – IFP „Prognóza vývoja ekonomiky SR na roky 2019-2022“ z 19.9.2019

Tabuľka č. 2 Potreba finančných prostriedkov a zdroje financovania realizácie rozvoja verejných vodovodov pre územie SR do roku 2027

VH služba	Programy	Investičné náklady na realizáciu stavieb	Predpokladaný zdroj finančných prostriedkov			
			Európske fondy	Štátny rozpočet	Environmentálny fond	Vlastné zdroje
mil. €						
Zásobovanie pitnou vodou	Spolu – potreba, požiadavky	656,60*	396,30	46,62	180,85	32,82
	Prívody vody + vodovodné siete v obciach	474,60*	277,41	32,63	126,60	22,97
	Rekonštrukcie prívodov vody, vodovodných sietí a zariadení	182,00*	118,89	13,99	54,26	9,85
Predpoklad realizácie stavieb do roku 2027	Spolu – predpokladané finančné zdroje	287,40	100,00	11,76	122,48	53,15
	Operačný program – predpoklad	117,64**	100,00	11,76	0,00	5,88
	Environmentálny fond	128,60	0,00	0,00	122,48	6,12
	Stavby z vlastných zdrojov /VS a obcí/	41,15	0,00	0,00	0,00	41,15
Rozdiel potreba, požiadavky a predpokladané finančné zdroje = nezabezpečené finančné prostriedky		369,20	296,30	34,86	58,37	
	VN Tichý Potok - náklady do roku 2027	***				
	VN Tichý Potok celkom	328,58	0,00	328,58	0,00	0,00

* Podľa inflácie zo Štatistickej ročenky 2017 a materiálu MF SR - IFP „Prognóza vývoja ekonomiky SR na roky 2019-2022“ z 19.9.2019.

** Budovanie stavieb u vodárenských spoločností (VS) a obcí je podmienené spolufinancovaním z EÚ fondov, štátneho rozpočtu a Environmentálneho fondu.

*** V závislosti od pripravenosti – získania povolení.

Tabuľka č. 3 Odhad finančných prostriedkov a predpokladané zdroje financovania na obnovu objektov verejných vodovodov pre územie SR do roku 2027

Financie potrebné na obnovu objektov verejných vodovodov podľa kategórie miery opotrebenia objektu v €	
Kategória miery opotrebenia 3	1 314 616 530 €
Kategória miery opotrebenia 4	38 634 415 €
Kategória miery opotrebenia 3 + 4	1 353 249 938 €
Predpoklad financovania	1 203 249 938 €
z operačného programu	150 mil. €
nezabezpečené	1 203,24 mil. €

Tabuľka č. 4 Odhad finančných prostriedkov a predpokladané zdroje financovania na obnovu objektov verejných kanalizácií pre územie SR do roku 2027

Financie potrebné na obnovu objektov verejných kanalizácií podľa kategórie miery opotrebenia objektu v €	
Kategória miery opotrebenia 3	794 925 997 €
Kategória miery opotrebenia 4	16 845 036 €
Kategória miery opotrebenia 3 + 4	811 771 034 €
Predpoklad financovania	
z operačného programu	100 mil. €
nezabezpečené	711,771 mil. €